

With a little help from my e-portfolio

Citation for published version (APA):

Beckers, J. (2016). With a little help from my e-portfolio: supporting students' self-directed learning in senior vocational education. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Datawyse / Universitaire Pers Maastricht. <https://doi.org/10.26481/dis.20161209jb>

Document status and date:

Published: 01/01/2016

DOI:

[10.26481/dis.20161209jb](https://doi.org/10.26481/dis.20161209jb)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Valorisatie addendum

Het aanleren van vaardigheden voor zelfgestuurd leren is essentieel voor een leven lang leren. Het belang van het onderwijzen van deze vaardigheden is voor het mbo waarschijnlijk nog evidentier, omdat mbo-studenten vaak komen te werken in competentiegerichte leeromgevingen die een beroep doen op zelfstuuringsvaardigheden. Het onderzoek dat is beschreven in dit proefschrift heeft praktische resultaten en inzichten opgeleverd op het gebied van zelfsturing met elektronische ontwikkelportfolio's in het mbo.

Dit valorisatieaddendum beschrijft voor wie de resultaten met name relevant zijn en hoe de resultaten van waarde zijn, daarnaast wordt beschreven welke producten er zijn opgeleverd en hoe deze producten van praktische waarde kunnen zijn.

Voor wie heeft dit onderzoek praktische waarde?

De resultaten uit dit onderzoek zijn voor verschillende doelgroepen in de praktijk interessant, maar vooral voor mbo-docenten, teamleiders, beleidsmakers/directie en ontwikkelaars van elektronische portfolio's.

Docenten

Docenten hebben met een elektronisch ontwikkelportfolio een waardevol hulpmiddel in handen. Onderzoek in dit proefschrift laat zien dat onder de juiste omstandigheden het gebruik van een elektronisch ontwikkelportfolio er toe leidt dat studenten vaardigheden voor zelfgestuurd leren effectiever ontwikkelen en bovendien een hogere intrinsieke motivatie om te leren hebben dan studenten die geen gebruik maken van een dergelijk portfolio. Deze bevinding is niet nieuw. Het is al langer bekend dat het werken met een elektronisch ontwikkelportfolio deze effecten kan hebben. In voorgaand onderzoek was echter sprake van uitgebreide docentcoaching. Het onderzoek in dit proefschrift laat zien dat de positieve effecten ook haalbaar zijn wanneer een deel van het reflectieproces wordt doorlopen door studenten. Zij doen dit door het zelfstandig beantwoorden van reflectieve vragen in het elektronisch portfolio. Dit heeft een belangrijke implicatie voor docenten. De coaching kan efficiënter plaatsvinden. Enerzijds hoeven docenten minder tijd te besteden aan coaching om dezelfde kwaliteit te behouden. Een deel van het werk wordt immers al overgenomen door de studenten zelf. Anderzijds is het bij gelijkblijvende tijdsinvestering mogelijk om dieper in te gaan op vragen omdat de student zelf al nagedacht heeft over de vragen, waardoor knelpunten eerder naar boven zullen komen.

Het onderzoek in dit proefschrift heeft ook inzichten opgeleverd voor docenten met betrekking tot de condities waaronder een elektronisch portfolio het best ingezet kan worden. Als docenten een elektronisch ontwikkelportfolio inzetten om studenten te begeleiden bij het ontwikkelen van vaardigheden

voor zelfgestuurd leren, is het belangrijk dat zij daarbij de delicate balans tussen studentautonomie en docentbegeleiding bewaken. Studenten hebben een bepaalde mate van autonomie nodig om intrinsiek gemotiveerd te zijn voor het leerproces. Studenten hebben echter ook begeleiding nodig als zij nieuwe vaardigheden leren. De docent moet genoeg begeleiding bieden zodat studenten nieuwe vaardigheden efficiënt leren, maar hen ook genoeg vrijheid bieden zodat ze intrinsiek gemotiveerd blijven. In de praktijk vereist dit dat de docent alert is op signalen van studenten dat zij behoefte hebben aan verandering in de mate van begeleiding. Het vereist ook dat docenten hun begeleiding aanpassen op de veranderde behoefte.

Teamleiders

De teamleiders op mbo's hebben de belangrijke rol om docenten zo goed mogelijk te ondersteunen. Het is cruciaal dat portfolio's aansluiten op de dagelijkse onderwijsroutine. Hierbij moet onder andere worden gedacht aan de aansluiting op bestaande toetsing, de aansluiting op stageperiodes en de aansluiting op andere onderwijsactiviteiten. Als belangrijke schakel tussen de werkvloer en de directie, hebben teamleiders een belangrijke signaleerfunctie. Sluit de manier van toetsing aan op het portfoliogebruik? Wordt het portfolio ingezet in periodes dat er praktijkstages zijn? Hebben docenten genoeg tijd om samen met studenten te werken met het portfolio? Samengevat, past het werken met het portfolio in het leerproces of valt het erbuiten? Het is belangrijk dat de teamleiders docenten zoveel mogelijk faciliteren bij hun werkzaamheden. Waar dit niet mogelijk is, is het belangrijk dat ze knelpunten aankaarten bij de directie.

Beleidsmakers/directie

Aan de beleidsmakers/directie de belangrijke taak om de voorwaarden te creëren voor teamleiders en docenten waarbinnen zij efficiënte ondersteuning kunnen bieden aan studenten die vaardigheden voor zelfgestuurd leren verwerven. Praktisch gezien betekent dit vooral dat zij moeten zorgen voor een docentprofessionaliseringprogramma waar docenten leren coachen in een onderwijssysteem gericht op het bevorderen van het vermogen tot zelfsturing. Daarnaast is het van belang dat beleidsmakers/directie signalen oppikken van de verscheidene teamleiders wanneer er problemen worden aangekaart die een beleidsverandering vereisen (zoals een verandering in toets beleid of het aanpassen van een stageperiode).

Ontwikkelaars elektronische portfolio's

De ontwikkelaar van elektronische portfolio's moeten ervoor zorgen dat deze portfolio's tenminste het zelf beoordelen van leertaken, het formuleren van verbeterpunten en het selecteren van nieuwe leertaken ondersteunen. Bij voorkeur worden er 'slimme' functionaliteiten in het portfolio geïntegreerd die ervoor zorgen dat de ondersteuning adaptief is. De student heeft namelijk niet altijd de behoefte aan dezelfde ondersteuning. Daarnaast zijn er ook verschillen tussen studenten wat betreft behoefte aan ondersteuning. Idealiter leert het portfolio van individuele studenten en past het portfolio de ondersteuning aan naar individuele behoefte.

Om een elektronisch ontwikkelportfolio efficiënt in te zetten om studenten te helpen met het verwerven van vaardigheden voor zelfgestuurd leren is het essentieel dat alle bovengenoemde doelgroepen de inzichten succesvol toepassen.

Opgeleverde producten

PERFLECT

In het onderzoek in dit proefschrift is een elektronisch ontwikkelportfolio voortgebracht dat studenten ondersteunt bij het zelf beoordelen van leertaken, het formuleren van verbeterpunten en het selecteren van nieuwe geschikte leertaken. Bij de ontwikkeling is nadrukkelijk rekening gehouden met brede inzetbaarheid. Het portfolio kan in principe worden ingezet binnen elke mbo-opleiding waarin gewerkt wordt met landelijke kwalificatiedossiers.

Publicaties

In dit proefschrift is een artikel opgenomen dat vrij toegankelijk is voor alle geïnteresseerden. Dit artikel kan worden gebruikt bij het ontwerp en de implementatie van lesprogramma's waarbij elektronische ontwikkelportfolio's worden ingezet om studenten te ondersteunen bij het leren van vaardigheden voor zelfgestuurd leren. Dit artikel is vrij toegankelijk via de volgende hyperlink: <https://ajet.org.au/index.php/AJET/article/view/2528>

Trainingen

Bepaalde onderdelen van dit proefschrift zijn ook gepresenteerd op nationale en internationale congressen. Een aantal van deze congressen waren nadrukkelijk gericht op onderwijsprofessionals. Tijdens deze congressen zijn de inzichten van de uitgevoerde onderzoeken op een zo praktisch mogelijke manier verspreid. Bovendien zijn er van de Kennisnet Onderzoek Conferentie 2015

videobeelden beschikbaar die onderwijsprofessionals kunnen gebruiken om hun lessenseries vorm te geven. De presentatie kan via de volgende hyperlink bereikt worden: <https://www.youtube.com/watch?v=PSj081VSMFA>

Presentaties

De trainingen die gebruikt zijn om docenten te leren werken met PERFLECT zijn op aanvraag beschikbaar. Deze kunnen gebruikt worden bij het ontwerp en de implementatie van lesprogramma's waarbij elektronische ontwikkelportfolio's worden ingezet om studenten te ondersteunen bij het aanleren van vaardigheden voor zelfgestuurd leren.

